

Pääpaine alkoholipolitiikan perusteissa ja tavoitteissa

Tammikuussa mietintönsä jättäneen alkoholikomitean yksimielisyyks perustuu komitean jäsenenä olleen Alkon pääjohtajan Heikki Kosken mukaan siihen, että komitean tehtävänä oli tarkastella alkoholikysymystä yleisellä tasolla, osana yhteiskuntapolitiikkaa, eikä mennä pitkälle yksityiskohtiin.

Ravintolaelinkeinon edustajien käsityksiä alkoholiedustusmenojen verovähennyskelpoisuuden rajoittamisen kielteisistä vaikutuksista Koski pitää liioiteltuina.

Alkoholin mainoskieltoa on Kosken mielestä syytä jatkaa, mutta samalla pitäisi löytää keinot erottaa mainonta asiallisesta informaatiosta.

Yksityiskohtaisista esityksistä tuskin yksimielisyyttä

Alkoholikomitea oli esityksissään yksimielinen. Toisaalta sen mietintö on kirjoitettu kieli keskellä suuta: arviot ja esitykset ovat aika varovaisia. Oliko varovaisuus yksimielisen mietinnön hinta?

— On tietysti luonnollista, että komiteassa oli erilaisia käsityksiä, kuten alkoholipoliittisessa keskustelussa yleensäkin on. Komitean keskustelusta on tehtävissä se johtopäätös, että jos komitea olisi tehnyt yksityiskohtaisempia ehdotuksia, tuskin olisi saavutettu yksimielisyyttä. Arvelisin, että esimerkiksi olutkysymys ja eräät muutkin asiat olisivat aiheuttaneet erimielisyyttä, jos olisi menty pitemmälle yksityiskohtiin.

— Tämän komitean tausta oli kuitenkin toinen kuin aikaisempien vuosikymmenien alkoholikomiteoiden. Tavoitteena oli päästä päiväkohtaisten alkoholilainsäädännön tarkistuskysymysten yläpuolella olevaan tarkasteluun, jota eri alojen asiantuntijoista koottu komitea voisi parhaiten suorittaa. Tämä tausta jo tavallaan saneli sen, mille tasolle komitean esitykset tulisivat varovaisuudessaan asettumaan.

Pyrkimys himmentää A-oluen sädekehää

Sanoit, että komitea ei pyrkinyt yksityiskohtaisten esitysten tekemi-

seen, mutta joitakin esityksiä se teki, mm. julkisessa keskustelussa keskeiseksi nousseen esityksen A-oluen laimentamisesta. Jo edellinen alkoholikomitea esitti vuonna 1978 sekä keskioluen että A-oluen laimentamista, mutta mitään ei tapahtunut. Jos A-olutta tämän komitean esityksen mukaisesti laimennetaan, se tulee alkoholipitoisuudeltaan aika lähelle keskiolutta. Oliko komiteassa esillä koko olutvalikoiman esitettyä perusteellisempi uudistaminen?

— Olutkysymyksestä komiteassa keskusteltiin aika paljon, ja esillä oli myös uuden, II veroluokan oluen mahdollinen lisääminen nykyiseen valikoimaan, mutta komitea katsoi, että siihen ei ole riittäviä perusteita eikä edellytyksiä. Kun keskiolutta ei esitetä laimennettavaksi ja kun siis keskiolut ja A-olut tulevat säilymään, se merkitsee sitä, että A-oluen alkoholipitoisuutta voidaan alentaa varsin vähän, ehkä 0,2—0,4 prosenttiyksikköä, jotta A-olut ja keskiolut eivät menisi päällekkäin. Niin ollen A-oluen laimentamisella ei ole kovin suuria välttömiä vaikutuksia alkoholin kulutukseen.

— Esityksellä pyrittiin himmentämään sädekehää A-oluelta, joka kansainvälisesti ottaen on verrattain vahvaa ja jonka osuus kulutuksesta on hyvin suuri. Ajateltiin, että näin voitaisiin saada aikaan siirtymää olutryhmän sisällä miedomman tuotteen suuntaan ja sitä kautta voitaisiin välillisesti vaikuttaa aikaa myöten myös kulutukseen.

Kansainvälisen yhteistyön kysymys

Toinen julkista keskustelua aiheuttanut asia on verottoman alkoholin myynnistä luopuminen mm. Ruotsin-laivoissa ja ulkomaan lentoliikenteessä. Kumpi painaa mielestäsi enemmän, turistialkoholista luopumisen alkoholipoliittinen merkitys vai sen yleisessä mielipiteessä aiheuttama ilmeisen kielteinen reaktio, ei hän turistialkoholi ole enää vain harvojen etuoikeus, vaan se on myös ns. tavallisen kansan saatavilla?

— Tämäkin esitys on mietinnössä

aika yleisellä ja periaatteellisella tasolla. Siinä sanotaan, että verottoman alkoholin myyntiä pyritään rajoittamaan yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa. Asia on mitä suurimmassa määrin kansainvälisen yhteistyön kysymys, ja siitä riippuu, miten meidän osaltamme on mahdollisuus edetä. On hyvin vaikea arvioida, missä määrin tämän suuntaisia ratkaisuja tulee tapahtumaan. Kuitenkin arvelisin, että ratkaisut tehdään Euroopan yhdentymiskehityksen myötä.

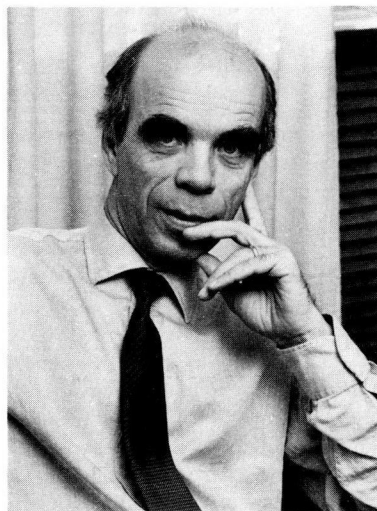
— Jos asiaa tarkastellaan alkoholipoliittikan kannalta, on hyvin vaikea löytää perusteita sille, miksi veroton myyntiä pitäisi suosia joissakin yhteyksissä.

Voi myös tukea ravintoloita

Ravintolaelinkeinon edustajat ovat esittäneet käsityksensä, että alkoholiedustusmenojen vähennyskelpoisuuden rajoittaminen yritysverotuksessa ja pidättäytyminen matkailun edistämisestä alkoholin myyntiä koskevin erityisjärjestelyin merkitsevät takaiskua ravintolakulttuurille, ravintoloiden sulkemista ja työttömyyttä ja valtiolle tulojen menetyksiä.

— Nämä käsitykset ovat kyllä perin liioiteltuja. Komitea on periaatteellisella tasolla todennut, ettei matkailuelinkeinoja pitäisi tukea alkoholin myyntiä edistämällä. Tiukasti

Kuva: Iiro Nurminen

käytäntöön vietynäkään tämä ei aiheuttaisi mitään ylivoimaisia vaikeuksia ravintoloille. Sen sijaan sillä, että edustusmenojen verovähennyskelpoisuus kauttaaltaan poistettaisiin, olisi varmasti merkitystä ravintoloiden kannattavuuden osalta.

— Olen joskus aikaisemminkin esittänyt näkemyksenäni, että ensimmäisessä vaiheessa edustusmenojen verovähennyskelpoisuus voisi poistua Alkon myymälöistä hankitun alkoholin osalta, sen alkoholin, joka hankitaan käytettäväksi yritysten omissa koulutus- tai edustustiloissa. Jos näin tapahtuisi ja samanaikaisesti ei puututtaisi ravintoloissa tapahtuvan edustamisen verovähennyskelpoisuuteen, tämä päinvastoin tukisi ravintoloita.

Ero mainonnan ja asiatiedon välille

Komitea lähtee siitä, että alkoholin mainoskieltoa jatkettaisiin. Tiedämme, että kieltoa rikotaan tahattomasti tai kierretään tietoisesti. Rajatapauksia ovat joidenkin lehtien viiniklubit. Tietoista mainoskiellon kiertämistä sen sijaan on I-pilsnerin

mainostaminen televisiossa ja lehdis-sä. Keskusteltiin tästä komiteassa ja harkittiin joitakin sellaisia toimia, joilla mainoskiellon kiertämiseen voitaisiin puuttua?

— Asiasta ei keskusteltu paljokaan siitä syystä, että alkoholin mainoskieltoa ja mainonnan säännöksiä käsittelevän sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän pitäisi keväällä saada mietintönsä valmiiksi. Komitean kannanotto on yleinen ja rakentuu sille ajattelulle, että kun pyritään alkoholin kulutuksen hillitsemiseen, siihen sopii erittäin huonosti alkoholin vapaa mainostaminen. Yksityiskohtaiset ratkaisuehdotukset tulevat mainos-työryhmästä.

Miten itse kommentoisit pilsnerin mainontaa?

— Kyllä siinä on kyseessä aivan selvä mainontasäännösten kiertäminen, ja siihen pitäisi löytää jokin ratkaisu. Olen henkilökohtaisesti samoin perustein kuin komiteakin sillä kannalla, että alkoholin mainontaa ei meillä tulisi sallia. Mutta olen samalla sitä mieltä, että pitäisi yrittää löytää sellaiset pelisäännöt, joiden avul-

la alkoholin mainonta ja asiallinen informaatio voidaan erottaa toisistaan. Tässä suhteessa tämä oluen mainonta ei ole kovin rohkaiseva esimerkki.

Tutkimuksella suuri paino

Joissakin kommenteissa on asetettu kyseenalaiseksi komitean mietintöön sisältyvä ajatus suomalaisten humalahakuisesta alkoholin käytöstä. Lähtikö komitea tässä väärästä olettamuksesta?

— Tältä osin komitea perusti mietintönsä olemassa olevaan alkoholitutkimukseen ja sen tuloksiin. Niissä on tullut vahvasti esille se, että suomalaisessa alkoholin käytössä humalahakuisuudella on aikamoinen osuus. Kaiketi näissä tutkijoidenkin käsityseroissa on pitkälti kysymys siitä, että keskiarvoluvut kertovat niin vähän, jolloin kysymys on siitä, missä määrin mitään asioita painotetaan. Mutta komitean mietinnössä kyllä, niin kuin komitean kokoonpanostakin voi päätellä, tutkimuksella oli aikamoinen painoarvo.

Jorma Hentilä

EY-yhteistyö ei esteenä itsenäiselle alkoholipolitiikalle

Useimmissa Euroopan maissa pohditsellaan, mitä seurauksia EY:n sisäisestä yhdyntymisestä on alkoholipolitiikalle. Myös Pohjoismaissa asiasta on keskusteltu lähtien siitä, että Pohjoismaat pyrkivät kehittämään taloudellista yhteistyötä Euroopan yhteisöjen kanssa. Keskustelijasta riippuen yhdyntymisen joko pelätään tai toivotaan aiheuttavan suuria muutoksia Pohjoismaiden alkoholijärjestelmään.

Mutta missä hengessä neuvotteluja EY:n kanssa käydään? Mitä ajattelevat alkoholipolitiikkamme tulevaisuudesta ne, jotka istuvat neuvottelupöydässä?

Saadaksemme tästä kuvan olemme haastatelleet apulaisosastopäällikkö Antti Satulia ulkoasiainministeriön kauppapoliitti-

selta osastolta. Hän on mukana valmistelussa asioita Suomen EFTA/EC-seuran-tatoimikunnalle.

Kauppapoliittinen näkökulma hallitseva

Mikä näkökulma on valmistelutyössä tällä hetkellä hallitseva? Onko se kauppapoliittinen, laajemmin elinkeinopoliittinen, työllisyyspoliittinen vai jokin muu?

— Työn lähtökohta on ollut voimakkaasti kauppapoliittinen. Ne kysymykset, jotka ovat tulleet esille, ovat suurimmaksi osaksi liittyneet vapaakaupan täydellistämiseen. Vi-

me vuoden aikana ovat neuvottelut laajentuneet myös kysymyksiin, jotka koskevat palveluiden ja kaupan vapauttamista, pääomaliikkeitä ja laajasti ottaen ihmisten liikkumisen helpottamista yli rajojen.

Osallistuminen yhdyntymiseen johtaa siihen, että joudutaan muuttamaan kansallista lainsäädäntöä ja alemman tason säädöksiä. Kuinka pitkällä tähtäimellä näitä kysymyksiä on mietitty? Onko mukana ollut myös hyvinvointivaltion näkökulma ja onko sosiaalipoliittisia kysymyksiä käsitelty? Nehän ovat olennaisia ajatellen työvoiman liikkuvuutta.

— Nämä näkökohdat eivät ole varsinaisesti vielä tulleet ajankohtaisiksi tässä työssä. Sosiaali- ja terveysministeriö on mukana valmistelussa näitä kysymyksiä. Peruslähtökohtana on kuitenkin se, että olemi-